

Näringsdepartementet
Sekretariatet för EU och internationella frågor

Rådets möte (jordbruks- och fiskeministrarna) den 17-18 oktober 2022

Kommenterad dagordning

1. Godkännande av dagordningen
2. A-punkter
3. Rådets förordning om fastställande för 2023 av fiskemöjligheter i Östersjön och vissa bestånd utanför Östersjön

Vilken typ av behandling förväntas i rådet: Politisk överenskommelse
(Kommissionens förslag till rättslig grund: art. 43.3 i EUF-fördraget)

Ansvarigt statsråd: Anna-Caren Säterberg

Förslagets innehåll:

Den 23 augusti 2022 presenterade kommissionen ett förslag till förordning när det gäller fastställande av fiskemöjligheter i Östersjön för 2023 samt vissa fiskemöjligheter i vatten utanför Östersjön. Kommissionens förslag för 2023 reglerar i Östersjön arterna torsk, sill, skarpsill, lax och rödspätta samt i viss mån öring. Förslaget innehåller även förslag vad gäller vitlinglyra i Nordsjön. Kommissionen har angett att förslaget till totala tillåtna fångstmängder (TAC) och kvoter för 2023 i Östersjön överensstämmer med målen och principerna i den gemensamma fiskeripolitiken, inklusive målet om bestandsstorlek över den nivå som kan ge maximalt hållbar avkastning

(MSY) och är i linje med den fleråriga Östersjöplanen för torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön.

Kommissionens förslag avser TAC för de två förvaltningsområdena för torsk, TAC för de fyra förvaltningsområdena för sill, TAC för de två förvaltningsområdena för lax samt TAC för skarpsill och rödspätta i hela Östersjön under 2023. Förslaget avser även TAC för vitlinglyra i Nordsjön för perioden 1 november 2022 till 31 oktober 2023.

Kommissionens förslag innebär en sänkning av fiskemöjligheterna för 2023 (räknat i ton) med totalt ca 16 % procent jämfört med fiskemöjligheterna för 2022. Utöver detta innebär kommissionens förslag ett förbud mot riktat fiske av sill i västra Östersjön och torsk i hela Östersjön och att endast oundvikliga bifångster är tillåtna av dessa bestånd. Givet att förslaget för 2023 innebär ytterligare minskning av de sammanlagda fiskemöjligheterna jämfört med 2022 och ett fortsatt förbud mot riktat fiske av torsk i hela Östersjön och västlig sill kommer förslaget leda till negativa ekonomiska effekter för såväl fiskenäring som fiskberedningsföretag och kustsamhällen i alla medlemsstater runt Östersjön.

Förbudet mot riktat fiske av torsk och västlig sill medför stora negativa konsekvenser för svenska fiskenäringsar. De negativa effekter som väntas 2023 måste ses i ljuset av de negativa konsekvenser som framför allt fisket efter torsk drabbats av under flera år som följd av torskbeståndens beståndssituation. Torskens beståndssituation påverkas dock även av annan mänsklig aktivitet än fiskeri samt av parasiter och predation från ökande sälbestånd. Kommissionen lyfter i sitt meddelande om den gemensamma fiskeripolitikens genomförande fram att senare tids framsteg för fiskbestånden i Östersjön har avstannat på grund av olika påfrestningar på miljön och marina ekosystem. Kommissionen lyfter bl.a. fram överskott av tillrinnande näringsämnen och att syrefattiga eller syrefria områden breder ut sig pga. en kombination av övergödning och senaste tidens begränsade inflöde av syre- och saltrikt vatten från Nordsjön, klimatförändringsrelaterade temperaturförändringar och föroreningar. Närvaron av främmande arter har också mer än fördubblats sedan 2000. Sammantaget har detta en negativ påverkan på ekosystemen och torskens möjlighet till återhämtning. En snabb återhämtning av det östra torskbeståndet kan därmed inte förväntas. I och med att småskaligt fiske av västlig sill med passiva redskap inte omfattas av förbudet mot riktat fiske av

västlig sill bedöms dock de negativa effekterna för detta fiske mildras något. Att motsvarande undantag för småskaligt fiske av västlig torsk inte inkluderats i kommissionens förslag väntas dock leda till fortsatt stora negativa konsekvenser för det svenska småskaliga och lokala fisket i området, för försäljningsledet som är beroende av råvara från dessa fisken och därmed sysselsättningen i berörda svenska kustsamhällen. Till ovan redovisade utmaningar kommer de negativa effekterna av kriget i Ukraina.

Utöver förslag till TAC innebär kommissionens förslag också förslag om lekfredningsperioder för torsk samt att fritidsfisket på torsk fortsätter att regleras på EU-nivå under 2023. Så som lekfredningsperioderna för torsk är utformade väntas förslaget få negativa konsekvenser för det svenska kustnära fisket samt för de svenska beredningsföretag som är beroende av råvara från dessa fisken och därmed sysselsättningen i svenska kustsamhällen. Så som undantagen från lekstängningsperioderna är utformade bedöms dock de negativa konsekvenserna mildras för det berörda svenska kustnära fisket som fiskar efter annat än torsk och berörda beredningsföretag. Kommissionen föreslår också att vidareföra förbudet mot att fiska öring utanför fyra nautiska mil som infördes 2019 för att komma till rätta med den felrapportering av lax (såsom öring) som det Internationella havsforskningsrådet (ICES) då lyft fram. Vad gäller lax föreslår kommissionen en vidareföring av den reglering som funnits på plats under 2022. Regleringen medger ett fortsatt hållbart fiske på de starka laxbestånden i norra Östersjön samtidigt som skyddet för de svaga laxbestånden ökas ytterligare. Detta genom att endast tillåta ett riktat kustnära laxfiske som kan riktas mot starka laxbestånd i norra Östersjön under sommaren, medan riktat fiske av lax i södra Östersjön, där lax från svaga laxälvar blandas med lax från starka laxälvar, är förbjudet. Även fritidsfisket på lax fortsätter att regleras på EU-nivå under 2023 på samma vis som under 2022. Så som kommissionens förslag är utformat förväntas föreslagen reglering av fritidsfisket på torsk och lax att leda till negativa effekter för fritidsfisket, lokala turboatsföretag och tillhörande besöksnäringar. Så som regleringen av fritidsfisket är utformad bedöms dock de negativa konsekvenserna inte vara oproportionerliga.

Förslaget har diskuterats i det regionala forumet för Östersjön, Baltfish, och i rådets förberedande organ under september och oktober 2022. Målsättningen är att rådet ska nå en politisk överenskommelse vid Jordbruks- och fiskerådet den 17-18 oktober 2022.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Regeringens övergripande målsättning är att förvaltningsåtgärder ska beslutas i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer. Regeringen anser således att fiske- och vattenbruksverksamheterna ska vara miljömässigt hållbara på lång sikt och förvaltas på ett sätt som är förenligt med målen om att uppnå nytta i ekonomiskt, socialt och sysselsättningshänseende. Därtill ska de bidra till att trygga livsmedelsförsörjningen som en del av ett hållbart livsmedelssystem samtidigt som det hållbara småskaliga fiskets konkurrenskraft värnas. Regeringens målsättning är därför också att åtgärderna ska vara i linje med Livsmedelsstrategin och Agenda 2030.

När det gäller fiskemöjligheter anser regeringen således att det är angeläget att nå målen om beståndsstorlek över den nivå som kan ge maximalt hållbar avkastning (MSY), att den gemensamma fiskeripolitikens mål om landningsskyldighet möjliggörs, att den vetenskapliga rådgivningen och försiktighetsansatsen utgör grunden för besluten och att den fleråriga Östersjöplanen för torsk, sill och skarpsill ska tillämpas för de bestånd som omfattas av planen.

Regeringen stödjer kompletterande åtgärder som är i linje med Östersjöplanen för torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön. Därtill anser regeringen att åtgärder ska vara ändamålsenliga och grundas på vetenskapliga råd. Regeringen anser att det svenska kustnära fiskets och beredningsindustrins konkurrenskraft ska värnas och vara livskraftigt. Fiskemöjligheterna ska inte utformas på ett sätt som oproportionerligt drabbar näringarna i Sverige. Syftet är att värna det hållbara fiskets konkurrenskraft och att bidra till levande kustområden. Givet torskens beståndssituation stödjer regeringen införande av lekfredningsperioder för att skydda torskens lek. När det gäller fritidsfiske anser regeringen generellt att reglering av fritidsfiske i första hand är varje medlemsstats ansvar och att EU-lagstiftning på detta område endast bör övervägas i specifika fall och om den kan tillföra mervärde. Givet beståndssituationen för vissa av Östersjöns bestånd och det faktum att fritidsfisket i betydande omfattning bidrar till fiskedödligheten för dessa bestånd anser regeringen att det för närvarande finns ett mervärde i att reglera fritidsfisket av torsk och lax i vissa områden i Östersjön inom ramen för denna förordning.

När det gäller kontroll och efterlevnad konstaterar regeringen att regelefterlevnaden är ett viktigt element för att säkerställa ett hållbart fiske och understryker vikten av att fiskets aktörer konkurrerar på lika villkor genom att kontrollkraven uppfylls på ett likvärdigt sätt i medlemsstaterna. Regeringen anser således att det är angeläget att medlemsstaterna kommer till rätta med de fall av bristfällig regelefterlevnad som påträffas och stödjer att medlemsstaterna tillsammans med kommissionen och EU:s fiskerikontrollmyndighet (EFCA) fortsätter sitt arbete i syfte att uppnå hållbart fiske.

I linje med ovan angivna ståndpunkter stödjer regeringen preliminärt den övergripande inriktningen i kommissionens förslag, men anser att förslaget i delar kan behöva justeras, bland annat i syfte att undvika oproportionerliga effekter för de svenska näringarna, framförallt för det svenska lokala kustnära fisket som sker med passiva redskap.

Regeringen menar att fiskemöjligheterna i högre grad bör utformas utifrån en försiktighetsansats som tar större hänsyn till beståndens lekbiomassa och faktiska ålders- och storleksstruktur, övriga faktorer med negativ påverkan på beståndssituationen samt till beståndens roll i ekosystemet.

Regeringen menar att fiskemöjligheterna på sikt kan behöva vara mer återhållsamma än kommissionens förslag. I synnerhet då det gäller strömming i Bottenviken.

Regeringen anser även att det är viktigt att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna arbetar för att åtgärda eventuella brister vad gäller datainsamling som ICES pekar ut, i syfte att förbättra kunskapsunderlaget samt öka träffsäkerheten i linje med försiktighetsansatsen och ekosystemansatsen.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Frågan har inte tidigare varit föremål för information i Miljö- och jordbruksutskottet eller för samråd med EU-nämnden.

Fortsatt behandling av ärendet:

Rådets förordning om fastställande för 2023 av fiskemöjligheter i Östersjön förväntas antas formellt innan årsskiftet.

Faktapromemoria:

FaktaPM 2021/22:FPM123

4. ICCAT:s årliga möte 2022

Vilken typ av behandling förväntas i rådet: Diskussion.

Ansvarigt statsråd: Anna-Caren Säterberg

Förslagets innehåll: ICCAT, *International Convention for the Conservation of Atlantic Tunas*, är den internationella konventionen för förvaltning av tonfiskar och andra långt vandrande fiskarter i Atlanten. Grundfördraget antogs 1966 och trädde i kraft 1969. ICCAT har 53 medlemmar, inklusive EU. Cirka 30 arter hanteras av ICCAT; tonfiskar (t.ex. blåfenad, gulfenad, storögd och bonit), spjutfiskar (svärdfisk, marlin-arter m.fl.), makrillarter och vissa arter av haj (t.ex. blåhaj och makrillhaj).

För EU:s del är ICCAT viktig och EU är den största enskilda aktören i ICCAT med ca 60 % av kvoten av det östliga beståndet av blåfenad tonfisk (BFT). Även andra resurser förvaltas men BFT är den art som upptar huvuddelen av arbetet i ICCAT. Sedan ICCAT:s årsmöte 2018 finns det en förvaltningsplan för den blåfenade tonfisken.

Efter flera årtiondens frånvaro förekommer den blåfenade tonfisken sedan några år tillbaka återigen i svenska vatten i Skagerrak och Kattegatt. Sverige har ingen egen fiskekvot som medger ett riktat fiske efter BFT. Svenska fiskare får den som oönskad bifångst i det pelagiska fisket (i det fria vattnet) och har i dagsläget möjlighet att landa den på en EU-gemensam bifångstkvot.

ICCAT beslutar dels om administrativa och finansiella angelägenheter, dels om kvoter och andra förvaltningsåtgärder för kommande år för de fiskbestånd som omfattas av kommissionens verksamhet, främst tonfisk och tonfiskliknande arter men även bland annat hajar och svärdfisk. Syftet med meningsutbytet är att ge vägledning för kommissionen inför årsmötet.

ICCAT:s årsmöte kommer att äga rum digitalt den 14 - 21 november 2022.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Regeringens grundinställning är att det är angeläget att EU verkar för att nå

målen som sätts upp inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken, inklusive mål avseende den externa dimensionen i enlighet med del VI i EU:s Gemensamma Fiskepolicy (GFP).

Vad gäller fiskemöjligheter anser regeringen således att det är angeläget att nå målen om beståndstorlek över den nivå som kan ge maximalt hållbar avkastning, att reformens mål om landningsskyldighet möjliggörs och att den vetenskapliga rådgivningen utgör grunden för besluten.

Regeringen anser att förvaltningsstrategier är viktiga verktyg för att uppnå detta. Därför anser regeringen att det är viktigt att fortsätta arbetet med att se över och upprätta strategier för arter som fortfarande saknar dem.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Frågan har inte tidigare varit föremål för samråd med EU-nämnden eller information i MJU.

Fortsatt behandling av ärendet:

ICCAT:s årsmöte äger rum i Vale do Lobo, Portugal och hybrid den 14 - 21 november.

Faktapromemoria: -

5. Handelsrelaterade jordbruksfrågor

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Information från kommissionen och diskussion

Ansvarigt statsråd: Anna-Caren Säterberg

Förslagets innehåll:

Kommissionen kommer att informera om aktuella handelsrelaterade jordbruksfrågor. På WTO-ministtermötet (MC12) som ägde rum den 12-17 juni kom handelsministrarna överens om en deklaration om livsmedelsförsörjning samt fattade ett beslut om att World Food Programme undantas från exportrestriktioner vid sina uppköp. Det fortsatta reformarbetet av jordbruksavtalet kommer att vara i fokus på nästa WTO-ministtermöte som ska äga rum någon gång mellan december 2023 och mars 2024 i Kamerun eller Förenade Arabemiraten.

EU har under de senaste åren slutit frihandelsavtal med bland annat Vietnam, Kanada och Japan. Principöverenskommelser slöts om ett moderniserat avtal med Mexiko i april 2018 och ett associeringsavtal med Mercosur (Brasilien, Argentina, Uruguay och Paraguay) i juni 2019. Den 27 oktober 2021 nåddes en informell överenskommelse med Chile. Dessa avtal har ännu inte trätt ikraft eller tillämpas provisoriskt. Den 30 juni 2022 kom EU också överens med Nya Zeeland om ett frihandelsavtal. EU förhandlar i övrigt frihandelsavtal med bland annat Australien och Indonesien. EU är världens största exportör av livsmedel och jordbruksprodukter och exporten uppgick 2021 till ca 198 miljarder euro (+ 7,3 %), där nu UK ingår som tredjeland och värdet av nettoexporten till 68 miljarder euro (+10 %).

Förslag till svensk ståndpunkt:

Regeringen prioriterar fortsatt det multilaterala samarbetet inom ramen för WTO. Regeringen stödjer likaså EU:s förhandlingar med olika parter om bilaterala och regionala frihandelsavtal och för fram offensiva intressen på jordbruksområdet samtidigt som viktiga värden såsom klimat, miljö, människors och djurs hälsa främjas.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Frågan var senast föremål för överläggning i miljö- och jordbruksutskottet den 13 januari 2022 och för samråd med EU-nämnden den 14 januari 2022.

6. Situationen för jordbrukssektorerna, särskilt efter invasionen i Ukraina

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Information från kommissionen och diskussion.

Ansvarigt statsråd: Anna-Caren Säterberg

Förslagets innehåll:

Rysslands invasion av Ukraina har påverkat priset på energi vilket påverkar lantbrukets kostnader för diesel, el, och handelsgödsel. Invasionen har också bidragit till att priserna på spannmål ökat och fortsatt ligger på en hög nivå, eftersom både Ukraina och Ryssland är stora exportörer på världsmarknaden. Dock har världsmarknadspriserna för spannmål sjunkit jämfört med rekordnivåerna i maj och juni. Prissänkningarna beror på

säsongsbetonat skördetryck, oro för global ekonomisk recession, väder och lägre internationell efterfrågan.

Priserna på foder är alltså höga. Det höga kostnadsläget har till stor del kompensats av höga priser på jordbrukets produkter men det finns en variation mellan olika sektorer och inte minst enskilda gårdar. Det höga prisläget ökar riskerna i produktionen.

Priserna på mjölk har ökat under året och är nu på rekordhöga nivåer både i Sverige, i EU och på världsmarknaden. Inom flera andra sektorer främst griskött, nötkött, fågel, ägg och växthus har prishöjningarna varit mer återhållsamma och de har inte i samma utsträckning kompensert för det högre kostnadsläget.

Gällande livsmedelsförsörjningen har situationen under 2022 förvärrats, inte minst på grund av Rysslands aggression mot Ukraina, med de kraftigt stigande priserna på livsmedel och insatsvaror för jordbruket. Importberoende låginkomstländer är särskilt utsatta.

EU-kommissionen bedömer att konflikten kommer att leda till bestående höga priser på insatsvaror och har vidtagit ett antal åtgärder för att stärka livsmedelssektorn och produktionen i EU.

Kommissionen presenterade under våren ett meddelande om solidaritetskorridorer för Ukrainas export av spannmål. Kommissionen konstaterade på rådsmötet den 26 september att korridorerna fungerat väl, men att maxkapaciteten snart är nådd i befintliga system. Kommissionen betonar vikten av att utöka kapaciteten, både via land och genom ökad transport via vattenvägar. Det avtal mellan Ukraina, Ryssland, Turkiet och FN som undertecknades den 22 juli som innebär att tre ukrainska hamnar vid Svarta havet har öppnats för export har haft positiv effekt på handelsflödet. Under augusti och september har ca 4 miljoner ton spannmål exporterats på båt. Avtalet löper dock ut i november 2022 och dess förlängning är oklar. Den ukrainska veteskörden uppgår i år till 19 miljoner ton, jämfört med 33 miljoner ton 2021. Ukrainas totala skörd av samtliga grödor var 2021 86 miljoner ton. Prognosen för årets skörd är 69 miljoner ton.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Regeringen anser att vi nu har den allvarligaste säkerhetspolitiska situationen

sedan andra världskriget, som en följd av Rysslands invasion av Ukraina. Det skapar stor osäkerhet och bidrar till höga priser på insatsvaror, som till exempel foder, energi, drivmedel och gödsel. Samtidigt är bedömningen fortsatt att höga avräkningspriser på flertalet jordbruksvaror kompenserar på sektorsnivå för de ökade kostnaderna på växtodlingssidan och i mjölksektorn och även till en inte obetydlig del i övriga animaliesektorer.

Regeringen har varit positiv till de krisåtgärder som vidtagits på EU nivå. Regeringen är positiv till ytterligare väl avvägda åtgärder för att motverka en negativ påverkan på livsmedelsförsörjningen i EU. Det är viktigt att analysera och ta ställning till eventuella åtgärder från fall till fall.

Undantaget för odling på ekologiska fokusarealer 2022, respektive på icke produktiva ytor 2023, har inneburit en möjlighet att öka produktionen av livsmedel.

Generellt har marknadsorienteringen av den gemensamma jordbrukspolitiken visat sig vara en viktig grundläggande faktor för att trygga livsmedelsförsörjningen. Den nu uppkomna situationen och dess påverkan på marknaden går utöver vad som kan anses vara normala variationer på en marknad. Det är avgörande att EU:s livsmedelsproduktion i rådande läge fungerar och kan svara mot eventuella ökade behov till följd av krisen eller avbrott i leveranskedjor. Det är samtidigt viktigt att säkerställa en fortsatt marknadsorientering och främja en öppen handel med jordbrukets råvaror och produkter.

Det är angeläget att nära följa utvecklingen på jordbruksmarknaderna med anledning av Rysslands invasion av Ukraina. Transparent och uppdaterad marknadsinformation bidrar till en bättre fungerande marknad. Kommissionen har även en viktig roll i att övervaka att handeln fungerar.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Marknadssituationen var senast föremål för skriftligt förfarande med miljö- och jordbruksutskottet i juli 2022 och samråd med EU-nämnden den 15 juli 2022.